1 PITA
Apunu Pita e okai yabiri tapu
Oka gwede nene tapu ki kabuwai

Apunu Pita oka yau Iyesu sumapamawa ragidai daburimupu kayatagubu tawana tawana idiwa ki mu bamamugu okapupu. Mu bita yo midi makari bananapamawa ki e mu togitapu kasiyara tagebu. Iyesu Keriso mu nene powena ade iyawena kipu ubupu. E ade wirawagana bauwagana ki notai ka mu yadini doko manako giruru maba kobaiya tetetogomono e nawanai idiwono. Keriso ade wirayagisi baiyagisi ki ka e puyo mu nene winepupu tapu ki e mu tageni.

Apunu Pita iyapana ki mete tadebu teyateyama da mu Keriso nene supasupai bagi kawaya idiwana ki nana.

Oka debai empamana ki kabuwai

Parau *1:1-2*
Mamanuga God iya negebu *1:3-12*
Mamanuga God e nene idiwomu *1:13–2:10*
Giruru maba kobaiya teteigamu *2:11–4:19*
Kwarisigamu moyamoyakai idiwomu *5:1-11*
Parau siyarai *5:12-14*

1 Mamanuga God e iyapanaiyoma winenibu ragidai wi wibo tawanaga kamadumpu daburimupu kaigubu tawana Pontasi, tawana Garasiya, tawana Kapadosiya, tawana Aisiya, ade tawana Bisiniya rabineya idiwu; Nau Pita,

Mamanuga God nau tonosinibu apunai, nau karako wi okaga yau okapakani. Kaiwa kaiwa.

2 Mamanuga God e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki pokaiya ka e wi winenibu e eya nene nakanibu. Iyesu Keriso wi nene powena manako e darai kawapu ki pokaiya ka Mamanuga God wi bigiga kuduba surupupu kewowena da wi karako Iyesu Keriso e badidi wagubu ki makeya makeya kwaiwagamana ki nana.

Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. E nuwabagi negebu kewowena ko e karako wi waitaniyoto da e wi nene badidi kwaewena ki mibai kuduba wi rabinagau posiyagisi siwagapoto.

Iya waunai ki puyoi kunumau nu nawananiyau

3 Nu yo Iyesu Keriso nu ewapuru Mamanuga God e si nu karako esida tepapomu. E nu kawaya daganani nuwanuwanibu ki pokere e eya Gubagai Iyesu Keriso nu nene powena ki e ade iyapupu kipu ubupu. E gubagai pokaiya ka e iya waunai negebu ki pokere nu aita ewa e bameya maramara idiwana kaiwana ki nu kataigibi wetawetara da karako nawanai idiwei yau kena.

4 Iya puyoi e munuiyoma nu nene winepupu kunumau tapu ki diriwai nu kwaigemei ade nawanai idiwei. E puyo wi nene tapu ki e kunumau kwayubapono tondono ki pokere puyo ki eba beroko-yagisi bo puwayagisi bo gogayagisi. Pa mena.

5 Wi gwedewau wi sumaga pokaiya Mamanuga
God e kwayubai rabineya ade e kasiyarai pokaiya
bagi kawaya idiwu ki ka aita ewa ka wi puyo ki
wadumuri. E puyo ki ororeya mena winepupu
tapu manako mara kwauneya ki ka e iya mara-
mara idiwana kaiwana iyai ki yadini matara wi
negeni.
6 Wi karako bita yo midi makari bananapiyamu
ki pokere wi nuwaboya mete wainapiyamu. Ko
nau suwagani wainapumuri; Bita yo nuwaboya
ki kuduba ka erida ko wi puyoga usi kunumau wi
nawananiyau ki mamamai ka kawaya esida.
7 Nau keyakeyai mosi suwagani wainapumuri;
Bowa bagi yamayamapiyau ki ka mu matau pa-
sumoto manako ki pokaiya ka mu empomoto
kataitagisi da bowa bani ka yamayamai ade bani
ka eba yamayamai. Ki maba ka nu mete kina bita
yo makari bananapamu manako ki pokaiya ka nu
sumanuga mibai bo eba mibai ki matara-yagisi.
Bowa yamayamapiyau ki ka waira yau e gwedeg-
wedei da aita ewa gogayagisi ko nu sumanuga ka
gwede bagi kawaya mosi ki eba gogayagisi. Wi
sumaga mibai ragiragiyagisi ki ka Iyesu Keriso
mara kwauneya matarayagisi makeya ka Ma-
manuga God uburoto wi werega yagisi, wi siga
tepapoto, ade wi mamamaga mete yagisi.
8-9 Wi Keriso wi yabugere mo eba emupu ko wi
e nota kwarikwarisipiyamu. Ade karako ka wi e
mete eba empiyamu ko wi e suma-piyamu. Ko wi
gwede nana e suma-piyamu? Nau suwagani; Ki ka
wi wiga mibiga rabinagau ki iyawagana ki nana
wi e sumapiyamu. Wi iya ki wadumupu ki pokere
karako ka wi mamama kawaya eba iwagamana

makai ki mamamai wainapiyamu.
10 Oragai Mamanuga God e bonanai wainapa-
mawa tagamawa ragidai mu ka iya maramara idi-
wana kaiwana iyai ki kerarai mu kwaenepamawa
idiwa. Ko Mamanuga God e puyo deni mena
wi negeyana wagubu ki mu yabumugere mo eba
emupu bo kataitagubu ko mu puyo ki yonai mena
wainapamawa tagamawa.
11 Keriso e Keyai mu rabina-mugu tondawa ki
mu kabuwatapu da Keriso e eya aita ewa baiyagisi
ki ka e bita yo midi makari bananapoto manako
ki eweya ka gwede tanai bagi kawaya mosi we-
nayagisi. Ko ki kuduba gwede mara bo badidi
maba wenawagana ki mu kwaenepamawa idiwa.
12 Mamanuga God e mu kabuwatapu da mu
badidi tagubu ki ka eba mu mubo iyamaga nene
ko ki ka iyapana ewa wenataga-mana ragidai ki
mu iyamaga nene. Mu badidi tagubu ki yonai ka
Mamanuga God e yonai bagi kawaya iwegemei
ragidai nu karako e Keyai Tanai Bagi kunuma
were kawapu ki kasiyarai pokaiya wi nidimei.
Yona ki ka aneya kunumau idiwu ki mu mete
waina-pamana wainapamawa ko ki mibai mo mu
eba bananamupu.

Bagi supasupai mena idiwana ki yonai

13 Ki pokere karako wi nuwaga notaga
pakarayagisi okukunaiwagi were yabu tamiyoi
idiwoi. Iyesu Keriso e matarawagana makeya
puyo deni mena wi negeyana ki mena wi
notapiyoi ade nawanaiwogoi.
14 Ade wi Mamanuga God e umunui wadumuri.
Wi naiya asusu yabayababa idiwa wi midiga

kwakware-puga taininiyawa ki mena poisiyasiyai
wainapamawa kwaigamawa kebomawa ki
kuduba wi karako kamadumuri.
15 Mamanuga God e wi winenibu, ko e ka ade
tanai bagi kawaya ki apunai ki pokere wi badidi
maba idiwoi yamoi ki ka wi Mamanuga God e ton-
dau ki maba wi mete inako e nene idiwoi yamoi.
16 Mibai, Mamanuga God e okai mosi wagubu
ke; ‘Nau ka Tanai Bagi Kawaya Tondakani Apunai
ki pokere wi mete tanai bagi kawaya inako nau
nene idiwoi.’
17 Iyapana eyaka eyaka nu badidi kwaigemei ki
kuduba ka Mamanuga God e yabuiya ki pokere nu
eyaka eyaka badidi kwaigibi ki pokaiya ka e aita
ewa denai nu makeya makeya negeni. Nu e ‘Ma-
manuga’ siyemei ki pokere nu yewe wairau daiyo
were idiwei ki ka nu e naigida mena mayapomu
idiwomu.
18 Naiya ka wi ripakwarakwaraguma mu no-
tamaga mibai pa mena kororai ki wi umanibu
dokodoko idiwa, ko karako gwede rikanibu ki
mibai wi kataigau. Ki ka eba bowa madai bo
bowa yamayamai aita gogayagisi ki pokaiya e wi
rikanibu,
19 ko ki ka Keriso nu nene powena e darai nu
nene kawapu ki pokaiya ka e wi rikanibu. E
ka papa sipi munai midi remaremai ugwadamu
poyo Mamanuga God nene puyo pasumu ki maba.
20 Mamanuga God waira yo kunuma eba ya-
manapupu ki makeya ka e Keriso winepupu man-
ako e mara siyarai yau rabineya e tonopupu wi
nene bauwena.
21 Keriso powena ko Mamanuga God e wagubu

umuneya ka e ade iyawena kipu ubupu karako
Mamanuga God e taneya tondau. Keriso pokaiya
ka wi Mamanuga God sumapiyamu manako e wi
iyaniyana ki nana ki nawanai idiwu.

22 Karako wi yona mibai wainamupu
sumamupu da ki pokaiya wi nuwaga notaga
taniwena wi kowaguma mete notatamiyamu
ki pokere nau wi nidiyani wainapumuri; Wi
suma sumaiwagamu ragidai karako wi nuwaga
notaga eyaka mena deni deni nota kwarikwarisi
kasiwaraiwogoi idiwoi.
23 Yona ki keyakeyai mosi ka yau kena; Bani
momai mosi kokorau wenawena mibai muduwa
supu. Muduwa ki ka iyapana gwedewau wi
wena waunai wenaigubu ragidai. Ko momai
ka Mamanuga God e eya yonai. Nu bani mo-
mai kokora umei ki ka momai ki eya ropayagisi
puwa-yagisi ko Mamanuga God e yonai ki eba
ropayagisi puwayagisi ko maramara iruirui bagi
kawaya tondono kaniyono manako iya kasiyarai
wi negeyono.
24 Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Iyapana kuduba ka gwaba wena-wagau ki maba.
Mu tanimaga ka paraparawasi sui tanai
bagi kawaya ki maba.

Gwaba surayagisi ade paraparawasi sui ki mete
gwetagisi,

25 ko Mamanuga God e yonai ka mara mara ton-
dono kaniyono.’

Yona yau ka yona bagi kawaya ki mu wi bamagau
dimatagamawa waina-pamawa ki yonai.

2

Naigida mena idiwoi

1 Ki pokere, berokoi kudubi kwaki ebo ebo ki
kuduba wi kamadumuri, yona bera kamadumuri,
wi midiga mena pa matakawagau ki kamadu-
muri, nuwaroro kamadumuri, ade yanuwe tey-
ateyama kuduba ki wi mete kamadu-muri.
2 Munu wawayai amu kubamana diriwai kwae-
tagamu ki maba wi mete kina inako wi keyaiga
bani bagi kawaya awana maba ki kubamana diri-
wai kwaiwogoi. Wi awana inako kubomoi ki ka wi
kawakawayaiwogoi yamoi manako wi iya waunai
wadumuri.
3 Mibai ka Mamanuga God e okai mosi wagubu
ke; ‘Karako wi kataigubu kewowena da Ma-
manuga God wi nene bagi kawaya kwaewena ki
ka gwede mosi midiyai ki maba.’
4-5 Bebeda mosi ki ka tawa wadamu ragidai
e emupu berokoi umani simupu manako wad-
umupu kwenumupu ko Mamanuga God ubupu
bebeda ki ade winepupu wadubu bagipupu wowo
bebedai kaupupu. Wowo bebedai ki ka keyakeyai
ko ki mibai ka nu Kaiwawo-nuga karako iyawena
tondau. E pokaiya ka wi mete iyaigubu ki pokere
wi karako e bameya kebomuri manako e bebeda
kaupupu uburau ki maba e wi mete tawa bebedai
maba nununiyoto ubumoi. Wi iya waunai wad-
umupu ki pokaiya ka Mamanuga God e eya tawai
wi kawari-gau yadini. Mamanuga God bameya
dobopiyamu ragidai upitagamu ki maba ka wi
mete kina tawa ki rabineya e nene upiwogoi, e
si tepapiyoi, ade wi keyaiga puyoi e kweyoi. Ko

wi puyoga Mamanuga God kweyamana ki ka wi
Iyesu Keriso pokaiya e kwemuri manako e wi
puyoga ki yadini mibipoto.
6 Mama-nuga God e okai mosi wagubu ke;
‘Empumuri, nau bebeda mosi wine-puwani
tawana Saioni rabineya kaupuwani.
Bebeda ki ka bagi kawaya ki pokere nau
wadubuwani wowo bebedai kaupuwani.
Iyapana gwedewau e sumapomoto ki ka mu midi-
mama eba waditamini.’
7 Wi iyapana gwedewau e sumamupu, ki ka
gwede bagi kawaya mosi wi iyaga nene
wadumupu. Ko iyapana gwedewau bebeda
ki eba sumapiyamu ki mu nene ka Ma-
manuga God e okai wagubu ke;
‘Tawa wadamu ragidai bebeda ki simpu siyasiya
kwenumupu,
ko Mamanuga God bebeda ki ade wadubu wowo
bebedai kaupupu.’
8 Ade e okai mosi wagubu ke;
‘Iyapana kaiwono da bebeda ki pokaiya ka mu
pisipisitamini gwepomoto.’
Iyapana ki mu Mamanuga God e yonai
tagararamupu ko eba sumamupu ki pokere
e yonai mu kerapumugu pisipisi-tapu
gwemupu. Mamanuga God naiya mena
e ebo nuwaiya wainapupu da iyapana ki
mu bamamugu inako wena-wagana ki
nana.
9 Ko wiyo, Mamanuga God wi winenibu ade
e eya iyapanaiyoma wi nakanibu. Wi ka wi
keyaiga ki puyoi nu Kaiwawonuga Kawaya Es-
ida e bameya tamu ki ragidai. Wi ka e eya

iyapana-iyoma e nene idiwana ki ragidai. Ade
wi ka e eya munuiyoma. E sisipu rabineya wi
winenibu tenibu e eya tanai bagi kawaya ki ra-
bineya wi nakanibu da wi gwedegwede kuduba
bagi kawaya kwaewena apunai Mamanuga God e
sisiyai kuduba iyapana tademana ki nana.
10 Naiya ka wi eba Mamanuga God e iyapanaiy-
oma idiwa ko karako ka e ubupu e munuiyoma
wi nidibu. Naiya ka Mamanuga God wi eba
nuwanuwa-niyawa ko karako ka e wi nuwanuwa-
nibu deni mena wi wadinibu bagi.
11 Kowaniyoma, nau nuwaneya po wiyo ki
pokere nau yona yau ragiragi kawaya wi ni-
diyakani; Wi ka eba waira yau taubanuwai ko
wi ka iyapana kwaiyanai pa daiyo were waira
kawareya baigubu ki ragidai. Wi kwakwarepuga
taininiyau poisiyasiyai wainapiyamu ki diriwai
wi eba kwaiwagi mibai ka wi kwakwarepuga ade
wi wiga mibiga ka eba eyaka mena ko mu wi
rabinagau nuwarara tagarara kande kasiwara-
tagamu idiwu.
12 Wi ka iyapana Mama-nuga God eba
kataimugu ragidai mu paunamugu idiwu ki
pokere naigida mena idiwoi. Mu wi nidimoto
siyasiya da wi ka bera berokoi kwaiwagamu
ragidai. Ko wi mu paunamugu supasupai naigida
mena idiwoi ki ka mara mosi Mamanuga God
mu notamaga wirapana marai baiyagisi ki ka mu
notamaga paparayagisi manako wi iyaga bagi
kawaya naiya idiwa eminimpu ki pokaiya ka mu
notamaga mete wira-yagisi da mu Mamanuga
God e si tepapomoto.
13 Iyapana nu Kaiwawonuga e si eba giripa-

mana ki nana ka wi waira yau kawakawai ragidai
kuduba naigida mena wiwiratamiyoi ade mu
kobamugu idiwoi. Mu kawaimaga e ka yabiri
tondau ki pokere wi e umunui wadoi makeya
makeya kwaiwogoi,
14 ade e kobaiya upitagamu ragidai ki mu
umunumaga wi mete wadoi, mibai ka e mu
tonotapu da mu iyapana kwayuba-tamana ki
nana bautagubu. Berokoi kwaetagamu ragidai ki
mu denai bita tagemono ade bagi kwaetagamu
ragidai ki mu weremaga togomono.
15 Mama-nuga God nuwaiya ka yau kena; Iya-
pana notababa ragidai mu yonamaga mibai pa
mena asusu tagamu ragidai mu paunamugu wi
supasupai bagi mena idiwoi, ki ka wi iyaga bagi
empiyamu ki pokaiya ka mu yona kerekereretag-
isi.
16 Gwede mosi wi eba umaniyau dokodoko ki
pokere wi wibo nuwagau badidi kwaiwagamana
wainapiyamu ki wi kwaiwogoi. Ko gwede mosi wi
eba umaniyau dokodoko ki notai wi eba uta maba
wadumuri utaiwagi manako uta ki kobaiya weki
gwaiya bigi kwaiwagi.
17 Wi iyapana kuduba wiwiratamiyoi,
wi sumaga eyaka mena ragidai mete nota
kwarikwarisitamiyoi, wi Mama-nuga God
mayapiyoi, ade kawakawai ragidai mu
kawaimaga ki wi mete wiwirapiyoi.
18 Bigabiga kwaiwagamu ragidai, nau suwa-
gani wainapumuri; Wi kawakawaiguma dai ka
moyamoyakai ade dai ka tayatayabadai ko ki wi
eba wainapiyoi ko mu kuduba naigida mena wi-
wiratamiyoi mu umunumaga wadoi.

19 Mamanuga God e nuwaiya wi badidi kwai-
wagamana wainapiyau ki wi kataigau ki pokere
wi kawaiga mosi uburoto wi pa asusu giriniyoto
pasuni-yoto bita yo makari negeni ki ka wi giruru
maba ki kobaiya teteiwagi buridere baiwagi man-
ako Mamanuga God wi wadiniyoto bagi wi mama-
maga yagisi.
20 Ko wi bera berokoi kwaiwagi da wi kawaiga
ki gwawai wi giriniyoto pasuniyoto makari ne-
geni ki ka wi giruru maba ki kobaiya bani tetei-
wagi ko Mamanuga God e eba uburoto wi wa-
diniyoto bagi bo wi mamamaga yagisi. Pa mena.
Ko wi bagi mena kwaiwagi manako ki pokaiya wi
bita makari bananapumuri ki ka Mamanuga God
wi mamamaga yagisi ade denai bagi kawaya wi
negeni.
21 Keriso wi nene bita yo makari bananapupu
da e badidi kwaewena ki wi empamana manako
e kewoi kawareya e eweya kaigamana ki nana.
Mamanuga God wi winenibu da wi bita yo makari
inako mete bananapamana ki nana.
22 Keriso, e ka bigi mo eba kwaewena ade yona
bera mosi e umuneya eba wagubu.
23 Iyapana e kirapamawa ade e waegeya-
geyamapamawa ko e denai yona berokoi mosi
mu bamamugu eba wagubu. Mu e giripamawa
midi yo makari e kweya-mawa ko e denai siri
gwaiyaba mo mu eba tadebu. E nuwai notai deni
mena Mamanuga God bameya tapu. Mama-nuga
God e ka supasupai mena kwae-wagau ki apunai
ade aita ewa ka e uburoto e idai gurai iyapana
kuduba nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.
24 Keriso e mena ka nu biginuga kuduba e

eya mideya kwakwarepuiya kawara-pupu nu nene ripa korosi kawareya powena. Bigi nu umanibu dokodoko ki kasiyarai kuduba e ripa korosi kawareya deni mena rikapupu kewowena da nu Mamanuga God e yabuiya bagi supa-supai e nene idiwana ki nana. Iyapana e ugwadumpu bidara kwemupu ko e bidarai ki pokaiya ka wi bigi nene popoigubu manako iyaigubu.

25 Wi ka papa sipi maba yawata paeremupu kwakoigubu kaigubu ko karako ka wi wiga mibiga ki Kwayubapiyau Apunai bauwena wi ade wiranibu yawata supasupaiya nakanibu manako e eya maramara wi koyagaga tondono.

3

Mibai anikai mu yonamaga

1-2 Ridi, wi nobomoguma mete kina ki wi yona yau naigida mena waina-pumuri; Wi nobomoguma naigida mena wiwiratamiyoi ade kwarisiwagi mu kobamugu idiwoi. Wi inako kwaiwogoi ki ka mu dai Mamanuga God e yonai eba sumapiyamu ki wi iyaga supasupai badidi maba idiwu ki mu wi eminimoto manako ki pokaiya ka mu nuwamaga notamaga wirayagisi da mu e yonai ki wainapomoto. Mu ka eba wi badidi tadeyamu ki pokaiya e yonai ki waina-pomoto sumapomoto ko wi iyaga supasupai idiwu mu wiwiratamiyamu ki pokaiya ka mu sumatagisi.

3 Wi kwa-kwarepuga monagapiyamu wi de-baga isiwaripiyamu bo barasi sinegeiwagamu bo goragora bagibagi umamu, monaga ki ka eba

monaga mibai da wi monagaga ki pokaiya wi
nobomoguma mu rabina-maga wirapumuri.
4 Monaga mibai ka wi wiga rabinagau. Wi
nuwaga notaga mibai supasupai kawaya ki ka
Mama-nuga God e yabuiya monaga bagi kawaya
esida. Wi kwarisigubu moya-moyakai idiwu ki ka
monaga bagi kawaya maramara tondono kaniy-
ono ki monagai.
5 Ridi naiya Mamanuga God e nene bagi
supasupai mena idiwa ki mu monaga yau
wadamawa; Mu nuwamaga notamaga
Mamanuga God mena kweya-mawa manako
mu muga nobomo-muguma wiwiratamawa ade
kwarisi-tagubu mu kobamugu idiwa.
6 Ridi Sera e inako mete kwaewagawa. E
kwarisi-wena apunu Eburamu e umunui wadawa
e nobomoi kawai siyawa. Ki maba, wi bagi su-
pasupai inako mete kwaiwogoi ade gwede mo
kudeya eba wainapiyoi ki ka wi oragai ridai Sera
e peteiyoma.
7 Ki maba, apunu gwedewau wi ridiguma mete
kina ki wi nau yonani yau mete naigida mena
wainapumuri; Wi ridiguma mete idiwoi ki wi
mu eba bonana ragiragitamiyoi ko mu naigida
mena wiwiratamiyoi mibai ka mu kasiyaramaga
ka eba wi kasiyaraga maba. Ko wainapumuri;
Mamanuga God uburoto iya waunai ki puyoi wi
negeni ki puyoi e mu mete tageni ki pokere wi
bagi supasupai ewapuru eyaka mena idiwoi. Wi
inako kwaiwogoi ki ka wi Mamanuga God bameya
guriguriwagamu ki ka gwede mosi eba baiyagisi
wi guriguriga ki bodapoto.

Bagi mena kwaigomu ki pokaiya bita yo makari bananapamu

8 Nau suwagubuwani ki kawareya nau yona
siyarai yau mete suwagani wainapumuri; Wi
nuwaga notaga eyaka mena idiwoi, wi kowaguma
mu mete nota kwarikwarisitamiyoi, ade wi wiga
siga eba tepapiyoi ko kwarisiwagi wi sumaga
eyaka mena ragidai mu mena tepatamiyoi.
9 Iyapana gwedewau wi bamagau berokoi
kwaetagisi ki denai mu bamamugu wi berokoi
eba kwaiwagi. Ade mu wi kira beroberokonimoto
ki denai wi mu eba kiratamuri. Mamanuga
God nuwaiya ka wi yau mena kwaiwaga-mana
wainapiyau; Iyapana berokoi wi bamagau
kwaetagisi ki ka wi denai mu waditamuri bagi.
Wi inako kwaiwagi ki ka Mamanuga God naiya
wi wadiniyana bagi ki nana gwaiyabanibu ki
makeya makeya e kwaeyagisi wi wadiniyoto
bagi.
10 Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Iyapana gwedewau mu iyamaga nene
wainapiyamu ade mu nuwamugu mara
bagi mena idiwana ki nana wainapiyamu,

ki ka mu yona berokoi ade bera yonai mo eba
togomono.

11 Mu beramaga berokoi kamadini ade bagi
mena kwaetogomono mu kowamuguma
mete ewapuru eyaka mena nuwabagi
rabineya idiwana ki mena kwaenei
kwaenetogomono yamono.

Mu nuwarara tagarara eba idiwono,

12 mibai ka nu Kaiwawonuga e iyapanaiyoma su-
pasupai kwae-tagamu ragidai ki e mu emi-
tamiyau,
ade mu gurigurimaga ki wainapana ki nana ka
e wenagui siwai namanamarawagau mu
wainatamiyau,
ko berokoi kwaetagamu ragidai ki e mu
iyaratamiyau.'
13 Wi bagi mena kwaiwagamana wainapiyoi ki
ka nima mo eba baiyagisi wi giriniyoto.
14 Ko wi bagi inako kwaiwagi manako ki
pokaiya wi bita bo makari bananapumuri ki
ka wi mamamaiwagi. Wi notaga eba koyagisi ade
wi iyapana mu kudumugu eba wainapumuri.
15 Ko wi iyaga rabineya ka wi Keriso e mena
wadumuri doko wi Kaiwawoga simuri ade e mena
wiwira-piyoi ade e mena si tepapiyoi. Iyapana
baitagisi wi manunimoto, tagisi ke; 'Wi puyo
wadamana nawanai idiwu ki mibai wi matara-
pumuri da nu wainapamu.' Mu inako tagisi ki
ka wi eba babaiwagi ko wi naiya yona badidi
iwagamana notamupu okukunaigubu ki mena wi
makeya makeya mu tademuri.
16 Diriwa diriwa eba iwagi ko wi notaga kwarisi-
yagisi wi manunimpu ragidai ki mu wiwirata-
muri were tademuri. Ade wi rabinagau nidiyau
da wi ka baganai ki notai wi eba kamadumuri. Wi
ka Keriso e eweya iwu ragidai ki pokere wi naigida
mena inako kwaiwagi ki ka iyapana wi nidiyamu
siyasiya ragidai wi iyaga bagi supasupai ki mu
empomoto manako mu midimama waditamini.
17 Wi bagi mena kwaiwagi manako Mamanuga
God e ebo nuwaiya waina-piyau da baganai ki

pokaiya iyapana wi bita yo makarai wi negeni, ki
ka baganai, eba gwedei mete kina. Ko wi berokoi
kwaiwagamu manako ki pokaiya bita yo makari
bananapumuri ki ka eba baganai.
18 Nu paere kwaigemei ragidai nu nene ka
Keriso powena ko ewa mo eba poyagisi. E ka bagi
supasupai ki apunai ko nu bigi kwaigemei ragidai
nu nene ka e powena nu yawatanuga mebu da e
uburana nu waraniyana Mamanuga God bameya
kaigamana ki nana. E kwakwarepui pokaiya ka
e iyapana kaina nu maba powena ko e keyai
pokaiya ka e ade iyawena kipu ubupu maramara
tondau kaniyau.
19 E powena makeya ka e keyai bauwena
kayawena iyapana popai ragidai mu
keyaimuguma po tawaneya diburatagubu idiwa
ki mu bamamugu dimawagawa.
20 Iyapana naiya takari kawaya apunu Nowa
waka yamanapiyawa makeya ubumpu Mama-
nuga God e bonanai kwenumupu ragidai ki
mu keyaimuguma bamamugu ka e bauwena di-
mawagawa. Apunu Nowa waka yamanapiyawa
ki makeya ka Mamanuga God iyapana ki mu
nene wagubu mu nawanamaga tondawa, ko mu
e yonai ki eba wainamupu. Waka ki rabineya
ka iyapana eba ropani ida daikere kewowena
daikere apeya eyaka ki mu mena awana goya ki
baibiga-mupu.
21 Awana ki ka keyakeyai ko awana ki mibai ka
nu karako Keriso e si pokaiya siruwa kawemei
manako ki pokaiya ka nu iya waunai wademei.
Nu siruwa kawemei ki mete kina ka keya-keyai
ko ki mibai ka Iyesu Keriso powena ade iyawena

kipu ubupu ki pokaiya ka nu mete kina e mete ewapuru iyaigibi kimpi ubumpi. Nu siruwa kawemei ki ka eba nu kwakwarepunuga bigi siruwapemei. Pa mena. Nu ka Mamanuga God e yabuiya nu nuwanuga notanuga eyaka mena gwaiyaba iwegemei da nu Iyesu Keriso sumapamana ade e mena eweya kaigamana ki nana ki gwaiyabai iwegemei.

22 Keriso kunumau yapu kasiyara wadubu manako karako Mama-nuga God e idai garu deneya tondau. Kunuma kawakawai yo kunuma kasiyarai yo ade aneya kuduba mete kina mu kuduba kawaimaga ka eyo.

4

Iyanuga oragai kamadimpi waunai wenaigibi

1 Keriso badidi maba notapiyawa tondawa ki notai wi mete kina inako notapiyoi manako nota ki pokaiya kasiyarai kawaya idiwoi. Keriso yewe wairau e kwakwarepui pokaiya bita yo midi makari bananapupu ko e bita ki nene eba notapiyawa. Ki maba ka wi mete kina bita yo midi makari banana-piyamu ki nene eba notapiyoi. Iyapana nima Mamanuga God nene e kwakwarepui pokaiya bita yo midi makari banana-piyau ki ka bigi kwaewagana notai e bameya pa mena.

2 Ki pokere wi karako yewe wairau idiwoi ki ka wi kwakware-puga taininiyau poisiyasiyai waina-piyamu ki wi eba niniyapiyoi ko Mamanuga God e nuwaiya badidi wainapiyau ki mena wi makeya makeya kwaiwogoi idiwoi.

3 Mamanuga God eba kataimugu ragidai badidi kwaetagamu ki maba naiya wi inako mete kwaigamawa kebomawa. Wi naiya midimama berai kudubi kwaki ebo ebo kwaigamawa. Wi kwakwarepuga nuwaiya taininiyawa ki mena poisiyasiyai wi wainapamawa. Poraga kawareya ka wi awana suwakarai kubamawa wi yabaraga babawagawa. Wi taku maba igida yauda asusu iwa ade Mamanuga God e si wi giripamawa. Daisusu yo momorapa yo ade dai mete kina mu bamamugu wi buburigamawa mu simaga tepapamawa. Wi inako kwaigamawa iwa ko bera ki kuduba wi karako kamadumuri.

4 Mamanuga God eba kataimugu ragidai midimama berai inako kwaetagamu ki mu karako wi eminiyamu da wi iyaga ka eba mu mete ewapuru ki pokere mu notamaga baba-wena gagayatagubu ade wi giriniyamu pasuniyamu.

5 Ko mara baiyagisi da mu berokoi badidi kwaetagubu ki kuduba mu Mamanuga God matarau siyomoto. E ka popai ragidai ade nu iyaiya idiwei ragidai e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadiniyana ragiragi ki nawanai tondau.

6 Ki nene ka Keriso naiya ubupu popotagubu ragidai mu keyaimuguma bamamugu kayawena e yonai bagi kawaya ika dimawagawa. Mu naiya bera berokoi kwaetagamawa ki Mamanuga God mu emitapu ki pokere e denai bita tagebu manako nu iyapana kuduba kwakwarepu pokaiya popoigemei ki maba mu mete inako popotagubu. Ko mu iya yawatai kataitagamana manako Mamanuga God iyaiya tondau ki maba mu keyaimaga iyawagana e mete inako idiwana

ki nana ka Keriso mu bama-mugu kayawena e
yonai bagi kawaya mu kabuwatapu.
7 Gwedegwede kuduba gogawagana marai
ki wana rogobiwagau ki pokere wi notaga
pakarayagisi supasupai mena Mamanuga God
bameya gurigurigamana ki nana naigida mena
notapiyoi popo were kwaiwogoi.
8 Nota supasupai bagi esida ka yau kena; Wi
deni deni nota kwarikwarisiwagi ki pokaiya ka wi
bigiga ropani kawaya badidi kwaigubu ki kuduba
ka nota kwarikwarisi ki notai utapoto kewoyagisi.
9 Wi werena gudui kwaipumuri deni
deni werena kasiwara-iwogoi idiwoi ko eba
ewakimekimei iwogoi.
10 Wi eyaka eyaka Mamanuga God puyo negebu
ki puyoi wi naigida mena wadumuri doko
kwayubapiyoi manako e puyo badidi negebu
ki pokaiya wi kowaguma mete deni deni waita
kasiwaraiwogoi.
11 Iyapana nima dimawagana puyoi wadubu ki
ka e Mamanuga God e yonai kawareya dimayo-
gono. Iyapana nima e kowai-yoma waitatamana
ki puyoi wadubu ki ka e Mamanuga God kasi-
yara kwebu ki kasiyarai pokaiya e kowaiyoma
waita-tamono. Wi gwedegwede kuduba inako
kwaiwogoi idiwoi ki ka Mamanuga God e si Iyesu
Keriso pokaiya kawayayagisi. E bameya ka tanai
bagi kawaya ade e kasiyarai ka maramara ton-
dono kaniyono ko eba kewoyagisi. Ki mibai.

Iyapana nu girinimoto pasunimoto

12 Kowaniyoma, nau nuwaneya po wiyo; Bita yo
midi makari ebo ebo wi bamagau baiyagisi ki ka

wi notaga eba babayagisi bo iyapana gogoi ki mu
maba wakapa giriwagi.
13 Wi nuwaboya eba wainapiyoi ko mamamai-
wagi. Keriso naiya bita yo midi makari banana-
pupu ki makarai wi mete karako bananapiyamu
ki pokere e tanai bagi kawaya matarayagisi
makeya ki ka mamama kawaya wi rabinagau
posi-yagisi.
14 Wi ka Keriso e eweya iwu ragidai ki pokere
iyapana ki pokaiya wi girinimoto pasunimoto ni-
dimoto siyasiya ki ka wi mamamaiwagi, mibai ka
Mamanuga God e eya Keyai, ki ka Keyai tanai bagi
kawaya esida, Keyai ki tanai wi kawarigau minibu
siwa.
15 Iyapana mosi e waretai miniyoto poyo bo
kuwayogono bo berokoi ebo ebo kwaeyogono bo
yona pa asusu yodono wenapono e kowaiyoma
mu midimaga pasurono manako ki pokaiya de-
nai bita yo midi makari bananapoto, ki ka e eya
paerepupu ki denai banana-pupu. Ko wi inako
eba kwaiwogoi.
16 Wi siga ka ‘Keriso e Sumapiyamu Ragidai’,
ena, wi siga ka Keriso e si naureya, ki pokere wi ki
pokaiya bita yo midi makari bananapumuri ki ka
wi midimama eba wadiniyono ko wi Mamanuga
God paraupiyoi mibai ka e ubupu Keriso e si wi
negebu.
17 Mamanuga God e idai gurai iyapana kuduba
nu naurinugu ugwadini-yana ragiragi ki marai
wana rogobi-wena. E idai gurai yabiri e sumape-
mei ragidai nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi
ko ki eweya ka e uburoto e idai gurai e yonai
bagi kawaya eba suma-mupu ragidai ki mu nau-

rimugu ugwadi-tamini ragiragi. Akae, bita mu
banana-pomoto ka kawaya daganani esida.
18 Mamanuga God e okai wagubu ke;
‘Iyapana bagi supasupai mena kwaetagamu
ragidai iya wadamana ka ragiragi kawaya,
ko iyapana bera berokoi bigi kwae-tagamu
ragidai mu ka iya ki badidi maba yadini?’
19 Iyapana gwedewau Mamanuga God e nuwaiya
wainapiyau da baganai ki makeya bita
yo midi makari banana-pomoto ki ka mu
midimaga eba toga-yagisi ko bagi mena
kwaetogomono yamono. Mu Yamanat-
apu Apunai e ka supasupai bagi kawaya.
E gwaiyaba-wena ki kuduba e makeya
makeya kwaeyagisi ki pokere mu nuwa-
maga notamaga eyaka mena e mena suma-
pomono ade mu iyamaga kuduba e idai
rabineya nakapomono.

5

Keriso nu kwayubaniyau

1 Keriso e iyapanaiyoma kwayubatamiyamu
ragidai, nau karako wi yonaga suwagani waina-
pumuri; Nau mete kina ka iyapana kwayubata-
makani apunai mosi. Keriso bita yo midi makari
bananapupu ki nau naubo yabunere empuwani.
Nau kataineya da e ade wirayogono baiyogono
makeya ki ka e tanai bagi kawaya matarayagisi
ki kaworoto nau kawarineya mete miniyoto siwa.
Nau karako yona yau wi nidiya-kani;
2 Mamanuga God e iyapanaiyoma wi idaga
rabineya nakatapu ki wi naigida mena mu

kwayubatamiyoi. Mamanuga God e nuwaiya
ka wi ramata-ramata e iyapanaiyoma kwayuba-
tamiyoi ko eba midi togatoga nene kwaiwogoi. Wi
eba denai wadamana ki poisiyasiyai wainapiyoi
were upiwogoi ko wi iyapanaguma mu iyamaga
nene mena wainapiyoi were kwaiwogoi.
3 Iyesu e iyapanaiyoma wi idaga rabineya
nakatapu ki mu yabaramugu eba tadeyoi kawai
gisipiyoi ko wi bagi supasupai mena kwaiwogoi
da mu wi eminimoto manako mu mete kina supa-
supai mena inako kwaetogomono.
4 Kwayuba Debai Apunai e eya wira-yagisi
baiyagisi makeya ki ka e uburoto wi puyoga deba
tatamai tanai bagi kawaya mosi negeni, ko puyo ki
tanai ka eba gogayagisi ko mara mara taniyogono
tondono.
5 Ki maba, wi munu waunai iyapana magurai
wiwiratamiyoi ade kwarisiwagi mu kobamugu
idiwoi. Wi wiga siga eba tepapiyoi ko kwarisiwagi
wi gwede-gwede waunai umamu ki maba deni
deni wiwira kasiwaraigamana ki notai umamuri,
mibai ka Mamanuga God e okai mosi wagubu ke;
‘Iyapana nima yabara kawakawara-wagau ki ka
Mamanuga God e iyarapoto.
Ko nima kwarisiwena e paerei ki matarapiyau
ki ka Mamanuga God uburoto iyapana ki
bita wadana ki e rikapoto deni mena yadini
bagi.’
6 Ki pokere Mamanuga God e yabareya eba yabara
kawakawaraiwogoi ko wi kwarisiwagi wi
nuwaga notaga kuduba e kwemuri manako
e idai rabineya e kasiyarai pokaiya idiwoi.
Wi inako kwaiwagi ki ka mara bagi e ebo

nuwaiya winepupu tapu ki marai baiyagisi makeya ki ka e wi tepaniyoto iyarau nakaniyoto.

7 Wi gwede nene waina-piyamu nuwaboyaiwagamu ki kuduba wi Mamanuga God e idai rabineya nakapumuri, mibai ka e wi nene kawaya daganani wainapiyau.

8 Wi naigida mena notapiyoi popo were kwaiwogoi ade yabu yabu idiwoi. Wi iyaraga Berokoi Apunai Seitani wi kwaenega umau. E ka papa 'raioni' uwari sisiripiyau gagagaga mena wagau ki maba inako kwekwe wirawirawagau wi kupaniyana ki nana wi kwaenega kwaewagau umau.

9 Wi sumaga pokaiya ragiragi kawaya wi watagau mena ubumoi e iyarapiyoi. Wi kataigau da tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ka wi sumaga eyaka mena ragidai bita yo midi makari wi bananapiyamu ki maba mu mete inako bananapiyamu.

10 Mama-nuga God e ka puyo kuduba nu negeyau ade deni mena nu wadiniyau bagi ki apunai. E wi winenibu da wi Keriso pokaiya e tanai bagi kawaya ki rabineya e mete maramara ika idiwana ki nana. E inako kwaewena ki pokere wi midi makari yo nuwaboya karako bananapiyamu ki ka mara eba rowarowa tondono ko ki eweya ka Mamanuga God bita ki rikapoto wi iyaniyoto kasiyara negeni manako baginiyoto da wi bebeda maba irawaiwagi ubumoi.

11 Mamanuga God e kasiyarai ka eba kewoyagisi ko mara mara tondono kaniyono. Ki mibai.

Parau siyarai

12 Nau yonani rogobi munta kabuwa-nibuwani
yau ka apunu Sairasi nau waitasinibu okapupu
yau kena. Nu sumanuga eyaka mena ragi-
ragi kawaya uburau apunai ka eyo. Nau oka
yau wi toginiyana kasiyara negeyana ki nana
okapuwani. Nu paerenuga ki denai bita nubo
wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu
deni mena nu wadinibu bagi. E kwaewena ki
mibai nau naubo yabunere empuwani ki pokere
karako oka pokaiya wi kabuwaniyakani yau kena.
Yona mibai yau wi rabinagau wadumuri doko
manako ki pokaiya ragiragi kawaya ubumoi.
13 Mamanuga God e ubupu wi winenibu
ki maba ka e iyapanaiyoma dai yewe natere
Babironi rabineya mete winetapu idiwu, ko mu
kuduba wi parauniyamu. Nau gubagani Maki e
wi mete parauniyau.
14 Wi yowaguma tataguma parautamiyamu ki
maba wi Keriso e nota kwarikwarisiniyau ki notai
pokaiya deni deni parau kasiwara-iwogoi idiwoi.
Wi kuduba Keriso e naureya idiwu ragidai; Ma-
manuga God e wi nuwabagi negeni.
Nau okani ika kewowena. Kaiwa kaiwa.

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008